

Bewijs voor valse doeken Altink ontbreekt

Van onze verslaggever JOS
SLATS

AMSTERDAM — Het onderzoek van de Amsterdamse politie naar een vermeende vervalsingsaffaire met schilderijen van de Groninger-Ploegschilder Jan Altink (1885-1971) is op niets uitgelopen. Het Gerechtelijk Laboratorium heeft niet kunnen aantonen dat de vorig jaar in beslag genomen doeken niet door Altink zijn geschilderd. De verdachte, een kunstenaar uit Beilen, heeft inmiddels van de officier van justitie te horen gekregen dat de zaak tegen hem is geseponeerd.

Het Openbaar Ministerie in Amsterdam lijkt zich lelijk op de zaak te hebben verkeken. De behandelend officier is in ieder geval behoorlijk op het verkeerde been gezet door de schare kunstkenner die in koor riepen dat de schilderijen vals waren. Sommigen beweerden zelfs dat de verf bij wijze van spreken nog nat was.

Cor van L [REDACTED], de vermeende maker en verspreider van het werk, heeft twee zware jaren achter de rug. In de loop van 1990 en 1991 bood hij bij verschillende veilinghuizen in Nederland twintig doeken aan uit zijn Altink-verzameling. Met de opbrengst hoopte hij de verbouwing van zijn boerderij te bekostigen.

Eerst was er geen vuiltje aan de lucht. De moderne-kunstexperts van de veilinghuizen, waaronder ook gerenommeerde instituten als Christie's en Sotheby's, waren vol lof over de kwaliteit van het aangeboden werk. Veel Altinks kregen een prominente plaats in de veilingcatalogi, in één geval zelfs in *full colour* op het omslag. Deze presentatie miste haar uitwerking niet; de Altinks gingen in de loop van het jaar voor steeds hogere prijzen van de hand.

Op 16 mei 1991 trad er een plotselinge verandering op in het zo gunstige kunstklimaat rond de collectie uit Beilen. Een Noordhollandse kunsthandelaar, die de kijkdag van het veilinghuis Christie's bezocht, meende drie geëxposeerde Altinks te herkennen als vervalsingen. Christie's, als de dood voor een rel, schrapte de lotnummers onmiddellijk van het veilingprogramma.

Toen Sotheby's, waar Van L [REDACTED] ook enkele doeken had ingeleverd, ter ore kwam dat de Noordhollandse handelaar de pers op het spoor had gezet van een mogelijke omvangrijke vervalsingsaffaire, werden ook hier de verdachte Altinks uit de verkoop genomen.

‘Vervalsingsvirus besmet kunstwereld’, meldde *De Telegraaf* een paar dagen later. De maandag daarop was veilingmeester en televisiepersoonlijkheid Jan Pieter Glerum ook niet meer overtuigd van de authenticiteit van het door Cor van L [REDACTED] ingeleverde werk. ‘Dames en heren, u heeft natuurlijk allemaal de krant gelezen. U begrijpt dat onze twee Altinks worden teruggetrokken. Ze zijn vals.’ Het paniekerige domino-effect voltrok zich vervolgens ook in omgekeerde richting. Met terugwerkende kracht begonnen ook andere veilinghuizen te twifelen aan de echtheid van de eerder verhandelde Altinks.

Sotheby's schakelde de politie in, die uiteindelijk vorig jaar zomer een onderzoek begon. Van L [REDACTED] werd aangehouden en voor verhoor overgebracht naar Amsterdam, waar hij een paar dagen vastzat op het bureau. In zijn woning in Beilen nam de politie een aantal suspecte Altinks in beslag plus werk met de signatuur van de verdachte kunstenaar zelf in verband met vergelijkend handschriftkundig onderzoek.

Deskundigen van het Gerechtelijk Laboratorium kregen de beschikking over zeven aan Altink toegeschreven doeken en gingen op zoek naar een mogelijk anachronisme tussen de gebruikte materialen en de tijd waarin de schilderijen volgens de datering waren ontstaan.

Vooraf het oudste doek (uit 1942) leende zich uitstekend voor dit onderzoek, omdat pas na de Tweede Wereldoorlog met de opkomst van kunstvezels grote veranderingen zijn opgetreden in de samenstelling van verf. Het aantreffen van kunstvezels in de oorspronkelijke verf van een schilderij van voor 1945 zou op een antidatering wijzen.

Het Gerechtelijke Laboratorium onderzocht acht flintertjes verf uit het schilderij *Landweg met enige boerderijen en een paard* en stelde vast dat deze in alle gevallen vezels van dierlijke of plantaardige aard bevatten.

In het doek *Berglandschap met Zon* (gedateerd 1954) troffen de onderzoekers een acrylvezel aan.

'Nu zijn volgens onze informatie acrylvezels vanaf 1950 door Dupont op de markt gebracht, zodat de aanwezigheid van deze vezel niet op een antidatering kan wijzen', aldus het eindrapport van het Gerechtelijk Laboratorium.

De overige, niet gedateerde schilderijen zijn niet op deze manier onderzocht, omdat ze in principe tot in het sterfjaar van Altink gemaakt kunnen zijn. 'De tijdspanne tussen nu en 1972 is ons inziens te kort om het genoemde onderzoek uit te voeren.'

Met die conclusies viel voor het Openbaar Ministerie de bodem uit het strafrechtelijk onderzoek, waarop officier van justitie mr. L. Dun niets anders restte dan de zaak te seponeren.

Van L [REDACTED] is nog behoorlijk aangeslagen door de affaire. 'Sins kort ben ik pas weer in staat om zelf te schilderen.' Zijn nieuwe werk is, zegt hij, zichtbaar beïnvloed door de gebeurtenissen van de afgelopen twee jaar. 'Het is een stuk agressiever geworden, expressiever ook. In dat opzicht is het allemaal tenminste nog ergens goed voor geweest.'